

Robejšek: Vlády dělají kroky, na které už nemají právo. Musí přímo rozhodovat občané

- CZ24 News | 2. ledna 2024

ČR / NĚMECKO: Reprezentativní, čili zastupitelský systém demokracie na Západě dosloužil, sdělil ParlamentnímListům.cz v Německu žijící politolog českého původu Petr Robejšek. Klade si otázku: „Která rozhodnutí nesmějí vlády udělat bez přímého a na konkrétní problém vztaženého vyjádření obyvatel?“ Má tím na mysli nevratné změny v oblasti migrace, energetiky a geopolitiky. „Politici po léta odvádějí špatnou práci, ale nechťejí za své chyby nést odpovědnost. Aby je nemohli kontrolovat občané, zostřují politici kontrolu občanů,“ uvádí zejména s odkazem na evropské země.

Začal bych povídáním o Německu, kde jste prožil značnou část svého života. A o Vánocích, které vždy byly nejvýraznějším kulturním exportem této země. Letos jsme byli svědky otevřených útoků na vánoční tradice. V Kasselu skupina imigrantů s výkřiky „tohle je naše země“ napadla Santa Clause, v Hamburku školka odmítla dát dětem vánoční stromek s odkazem na svobodu vyznání. Jsou německé Vánoce v ohrožení?

Demokratický prezidentský kandidát Bernie Sanders jednou řekl: „Pozornost médií je tím větší, čím menší je význam (tématu) pro normální lidi.“ Existují sice výjimky, jako Parlamentní listy nebo Echo, ale drtivá většina médií lidem poskytuje jen fast food pro mozek. Plytké senzace, sestříhané záběry a nejasná čísla, jsou buď bezvýznamné, chybné, nebo lživé. Víru v to, že inscenování událostí, vnucování politických názorů a způsobů chování povede nakonec k tomu, že je lidé převzou, sdílají dnešní novináři s bývalými komunistickými vládci. Ti si také mysleli, že stálým opakováním změní myšlení a chování lidí. Navíc mají ti, kteří politiku dělají nebo komentují, sklon zabývat se hlavně názory jejich oponentů, ale ne skutečným životem společnosti.

Takže zprávy z Německa, které zmiňujete, jsou na pozadí života německé společnosti více než okrajové. Známe to i od nás. Média vytvářejí takový obraz světa, který odpovídá jejich zájmům, ale neodpovídá skutečnosti. Obyčejní lidé si žijí své, tradičně nastavené životy v daleko větší míře, než jsou novináři a sociální (pa)vědci schopni rozeznat a ochotni si přiznat. To je stejné v Německu jako u nás a jinde v Evropě.

Co jiného říci o Německu uprostřed volebního období? Scholzova vláda nastupovala s velkými ambicemi, teď se ani neví, zda dokončí řádný mandát...

Nedojde-li k nějakému dramatickému vývoji, třeba v souvislosti s plánovanými blokádami (někteří dokonce mluví o generální stávce), které se mají konat 8. ledna, tak se bude vláda snažit udržet u moci až do konce mandátu. Předčasné volby by sice byly na místě, ale jejich výsledek by Scholzovu trojkoalici smetl z politické scény. K odročení této události by mohly vést pokusy Scholze zachránit svou vlastní kůži a mocenský podíl jeho Sociální demokracie ve velké koalici CDU/CSU. Jak víme, tak v tomto formátu skomírala německá politika a hlavně společnost pod vedením Merkelové. Sociální demokracie a i sám Scholz by ve velké koalici hráli jen roli pátého kola u vozu. A situaci v Německu by to ani nezměnilo, ani neuklidnilo, protože černo-rudá spolupráce by pokračovala v nepopulární politice současné trojkoalice.

V každém případě se bude v Německu rozhodovat o osudu tamější, ale i evropské politiky již za pár měsíců. V roce 2024 se budou konat zemské volby ve třech východních spolkových zemích. Ve všech třech je již teď (jediná skutečně opoziční strana) AfD na třicetiprocentních preferencích a je tak

nejsilnější politickou stranou.

V červnu nás čekají eurovolby. Jak moc je podle vás bude určovat téma migrace?

Ano, prvoplánově bude hrát téma migrace významnou roli. Ale fakticky se bude jednat o referendum Evropanů o tom, jestli souhlasí jak s pokračující koncentrací moci v rukou národních vlád, tak i centralizačním úsilím Evropské komise.

Snahy uzurpovat moc a oslabit demokratickou kontrolu existují ve všech evropských zemích a ve všech otázkách, od zahraniční přes bezpečnostní, energetickou a hospodářskou politiku až po migraci. A vždy platí jednoduchá rovnice, jako v případě tzv. uprchlíků: Evropské vlády po léta odmítají razantně omezit neřízený příliv nesourodých národů na náš kontinent, a proto musely razantně omezit demokratické svobody svých vlastních občanů. Jde o jednoduchou závislost. Politici po léta odvádějí špatnou práci, ale nechťejí za své chyby nést odpovědnost. Aby je nemohli kontrolovat občané, zostřují politici kontrolu občanů.

To, co dnes zažíváme, tedy není jen bankrot konkrétních politiků, vlád a Evropské komise, ale bankrot politického modelu reprezentativní demokracie. Více než tři dekády po triumfálním vítězství Západu nad komunismem máme všude na kontinentu jen second hand demokracii. Reprezentativní demokracie dosloužila, a buď ji vystřídá despotie, nebo přímá demokracie. A o tom se bude ve skutečnosti rozhodovat v eurovolbách.

Lídr kandidátky SPOLU Alexandr Vondra si přeje, aby nový parlament byl „pravicovější“. Splní se mu to? Jak podle vás mohou tyto volby v roce 2024 otočit kormidlem EU?

Není mi jasné, o čem pan Vondra mluví. Člověk s jeho inteligencí přece musí vědět, že pravo-levé programatické schéma již neexistuje. Ani sama ODS již dávno není konzervativní, ale spíše česká varianta německé (zelené) CDU. Již dávno mají prakticky všechny politické strany jenom jednu společnou programatickou vlastnost a tou je bezzásadovost. Až na velmi řídké výjimky jejich členy zajímá pouze získání a udržení moci, kterou používají ve vlastní prospěch i na úkor občanů své země.

Pravo-levé dělení sice nefunguje, ale zato lze politické strany velmi přesně rozlišovat podle postoje k jednomu tématu. Nejpozději od jara 2020 je to jejich pozice pro anebo proti systémové změně, která Evropě hrozí. Většina politických stran, ať již u nás nebo jinde v EU, prosazuje nebo aspoň toleruje vznik evropské varianty čínského státního hospodářství a kolektivismu. A pak existuje pár stran, které se staví proti tomuto socialismu miliardářů.

Jestliže přesto cvičně na chvíli přijmu pravo-levou optiku Saši Vondry, tak pravicové jsou v Evropě strany a hnutí, které se jím vedené koalici SPOLU líbit nemohou. Jestliže eurovolby budou probíhat bez elektronizace a jiných „pokrokových zlepšení“, tak v nich posílí kandidáti stran, které vedou osobnosti jako Wilders v Holandsku, Le Pen ve Francii, Orbán v Maďarsku, Fico na Slovensku anebo Weidel a Chrupalla v Německu.

Ukrajina prý zbrojí na další protiofenzivu. Rusko už kalkuluje s prodloužením války až do roku 2025. Co s tím podle vás bude moci dělat Evropa, která se do konfliktu zamotala zbrojnými dodávkami i sankční politikou?

Nic. Jeden z hlavních důkazů druhořadosti evropské politické třídy je to, že samu sebe a své občany vmanévrovala do pasivní a služební role na kolbišti globální politiky. Hned to vysvětlím.

Ano, Rusko Ukrajinu napadlo, ale skutečný státník, a zvláště ten, který chce opravdu pomoci napadené zemi, se chová racionálně a ne tak emocionálně, jako to dělala drtivá většina evropských vůdců. K racionalitě patří i to, že si politik zachová co nejvíce alternativ jednání a že nikdy

nezapomene na dvě své hlavní povinnosti: Sloužit zachování, resp. obnovení míru na kontinentu a sloužit zájmům své vlastní země. Proto si musí, jakkoliv pochopitelné, emocionální výlevy nechat pro sebe a být intelektuálně schopen přetvořit své rozhořčení do moudré politiky. A teď mohu dovysvětlit mou tezi o dobrovolné pasivní a služební roli Evropanů.

Realisticky viděno, způsobilo nedomyšlené chování evropských politických elit, že v dosavadním průběhu války sloužily svým vlastním zájmům jenom dvě země, Rusko a Spojené státy. Evropané na zájmovou politiku obou velmocí jenom doplácejí. A to, že Ukrajinci doplácejí ještě víc, geostrategické selhání Evropanů jistě neomlouvá.

Závěrem mám ještě jednu velmi důležitou obecnou poznámku. Po skončení globalizace je pro světovou politiku typický velmi rychlý sled hlubokých zvrátů a zásadních, místy fakticky definitivních rozhodnutí, která přesahují mandát jakékoliv vlády.

Proto si v posledních letech opakovaně kladu tuto otázku: Která rozhodnutí nesmějí vlády udělat bez přímého a na konkrétní problém vztaženého vyjádření obyvatel. Je vláda zvolená na čtyři roky oprávněná učinit rozhodnutí o radikální změně energetických zdrojů, které mají po generace „pohánět“ život společnosti? Smí vláda přijmout rozhodnutí o trvalém přijímání nesourodých národů, jejichž integrovatelnost do hostitelské společnosti je přinejmenším sporná? Smí vláda rozhodovat o zásadních geopolitických otázkách, které při volbách ještě vůbec neexistovaly? Jestliže odpovědi politického establishmentu na tyto otázky zní „ano“, tak je to jenom další doklad toho, že tzv. reprezentativní demokracie neplní svou základní funkci a nutně potřebujeme politický model s přímější účastí obyvatelstva.

Klíčové volby příštího roku se ale odehrají v USA. Očekáváte po nich nějaké zásadní změny ve světě?

Spojené státy zažívají velmi stresující fázi svých dějin. Jednak musejí zpracovat relativní pokles svého globálního vlivu. To je pro zemi, která tradičně vnímá svět z pozice supervelmoci, velmi obtížné.

Druhý problém, který musí Američané zvládnout, je krize jejich vlastního společenského modelu. Ten sice díky extrémní ekonomizaci všech oblastí společnosti dosud v západním světě dominuje, ale přesto se ocitl ve své funkční a legitimační krizi. Co tím myslím?

Finanční kapitalismus už nefunguje jako stroj na výrobu blahobytu pro všechny. Dosud profitovali superbohatí a i zbytek obyvatelstva. Nazývá se to společnost masového konzumu. Ale výkonnost finančního kapitalismu s končící globalizací dramaticky klesá. Jeho elity ale nehodlají snížit svoje mocenské a materiální nároky, a proto se rozhodly ukončit éru masového konzumu a začít si присvojovat majetek středních a nižších vrstev. To vede k rostoucí nespokojenosti (dosud) mlčící většiny, a proto se elity snaží pomocí manipulace a represe udržet kontrolu nad společností. Proto jsem před chvílí hovořil o čínském modelu státního hospodářství a o západním „socialismu“ miliardářů.

Když se podíváme do České republiky, tak vláda se potýká s nízkou mírou důvěry, která dosahuje úrovně vlády Petra Nečase. Co podle vás přivedlo tuto vládu na takto nízkou úroveň?

Příčin je celá řada, a tak v tezích nastíním aspoň ty hlavní:

1. K vládní koalici patří strany, které jsou tak malé, že mnohé z nich se právem obávají, že po příštích volbách vůbec nebudou v Parlamentu, natož ve vládě. O to usilovněji se jejich členové snaží podíl na moci zúročit mocensky a materiálně pro sebe a pro svou stranu.

2. Politikům chybí až na několik výjimek senzibilita pro duchovní rozměr jejich konání. Politika je poslání a služba národu a ne byznys. Jakou má pro ně hodnotu nemateriální odměna jako vlastenectví, výkon jako důkaz vlastních schopností a ne důvod pro s ním spjatý peněžní zisk a co služba své zemi jen proto, že je to moje povinnost?

3. V politické třídě naší země, jako ostatně i v celé Evropě, najdete jen velmi málo opravdu zkušených a kompetentních osobností.

4. A tato politická třída musí řešit nadprůměrné množství neobyčejně složitých a rozporuplných politických, ekonomických a hlavně civilizačních výzev.

Bude podle vás muset vláda na nízkou popularitu nějak reagovat, nebo stále bude platit teze Petra Fialy, že dělá „správné věci“ a ne ty „populistické“?

Ve volbách vláda nedostala mandát pro správné věci, ale na to, aby zastupovala zájmy voličů a ideálně všech občanů země. A oni to jsou, kdo posuzuje, jestli vláda dělá správné věci. To, že představitel vlády trvá na správnosti a oprávněnosti své vlastní politiky, nemůže nikoho překvapit, ale ani přesvědčit o tom, že to tak opravdu je.

Premiér vlády s tak nízkými preferencemi by si měl uvědomit, že s jeho definicí správných věcí zřejmě nesouhlasí ani mnozí z těch, kteří ho svého času volili. Označit přání občanů za populistické, je k neúspěchu odsouzený pokus zamlžit to, že vláda nechce nebo nedokáže splnit přání voličů.

Ne náhodou jsem již na začátku našeho rozhovoru hovořil o krizi reprezentativní demokracie a o nutnosti, všude v západním světě vytvořit model s větší přímou účastí občanů.

Začátkem loňského roku byl prezidentem republiky zvolen Petr Pavel. Stal se podle vás výrazným aktérem české politiky, jak tvrdí jeho příznivci, nebo je spíše reprezentativní figurou bez vůle projevit vlastní názor, jak tvrdí jeho odpůrci?

Můj postoj k jeho volbě jsem již několikrát vyjádřil. Vzhledem k mé biografii je pro mne prezident s komunistickou minulostí nepřijatelný. Především tedy, že jsem zaujatý, když na vaši otázku odpovím takto: Podle mého názoru se výrazný politický aktér pozná podle toho, že oživuje společenskou debatu originálními myšlenkami. Je to jistě vina mé nepozornosti, ale zatím jsem nic takového nezaznamenal. Ale jak jsem řekl. Nejsem v této otázce nestranný.

Letos vzbudil i v České republice rozruch německý titul „Česko jako nemocný muž Evropy“. Prý už nebudeme těžit z levné pracovní síly a vlastní nejvyspělejší průmysl nemáme. Co tedy podle vás bude moci Česko do budoucna nabídnout Evropě a světu?

Je pikantní, že to čteme právě v německých médiích. A je to jen další důkaz toho, že média mají nízkou úroveň nejenom u nás, ale v celé Evropě. K tomu v německém případě přistupuje ještě skutečnost, že Berlín má tradičně sklon shlížet na své východní sousedy svrchu. To je vzhledem k tomu, co právě předvádí německá vláda, dosti zvláštní. Řekl bych, že vůbec není jisté, jestli by v soutěži o „nemocného muže Evropy“ nakonec nevyhrálo Německo.

Vaše otázka svádí ke standardní odpovědi ve stylu ekonomického a politického mainstreamu. Ten ale západní svět zavedl do slepé uličky, ve které vězíme i my. Taková odpověď by čtenářům nepřinesla žádnou nadhodnotu. Ptáte se, co bude moci Česká republika do budoucna nabídnout Evropě a světu. A jelikož jsme na začátku nového roku, tak zvolím vizionářský tón.

Dnešní svět trpí totalitárním tlakem technických inovací, nastavených jen na otázku: Jak víc, levněji a rychleji vyrobit. To je slepá ulička, která nakonec vede ke zmíněné evropské mutaci čínského

státního hospodářství a kolektivismu, kterou ve svých esejích nazývám technofeudalismus. Daleko více než další a další technické potřebujeme ohňostroj skutečných sociálních inovací. Tedy ne odpovědi na otázku, jak co nejvíc vyrábět, ale jak žít skromněji, ale šťastněji a svobodněji.

Současný západní model trpí jen na první pohled nedostatkem, ale skutečnou příčinou jeho současné krize je všudypřítomná redundance. Od nadbytečného sortimentu zboží přes (s tím související) nadbytek správních úloh až po (z toho plynoucí) nadbytečnou složitost celého polit-ekonomického systému.

Vím, že je to zcela hypotetická možnost, ale potřebovali bychom dostatečné množství osvědčených a vlasteneckých vůdců, kteří by v dnešní kritické situaci pochopili, že pozitivní osa dalšího vývoje společnosti je její zjednodušování. Zjednodušování spotřeby, organizace a složitosti systému a z toho plynoucí šance soustředit se a dosáhnout to podstatné; skromnější, ale šťastnější a svobodnější život.

Naše země na sebe svět již jednou upozornila v souvislosti s „třetí cestou“ a s jistou dávkou štěstí by mohla zkusit najít vývojovou alternativu pro západní svět, někde mezi státním kapitalismem čínského typu a západním „socialismem“ pod vládou korporací. Sám se tímto problémem již dva roky intenzivně zabývám. A vedle [mých myšlenek](#) chci čtenáře upozornit i na [návrhy Petra Blahynky](#), které obsahují některé inspirativní odpovědi na současnou krizi západního modelu.

[ZDROJ](#)